



MARKNADSDOMSTOLENS

DOM

2008:3

2008-01-30

Dnr B 2/06

SÖKANDE

Konsumentombudsmannen (KO), Box 48,
651 02 KARLSTAD

MOTPART

Mobillån Sverige AB, Box 618,
101 32 STOCKHOLM
Ombud: advokaten G. B., W. Advokat-
byrå, Box 7543, 103 93 STOCKHOLM

SAKEN

avtalsvillkor avseende krediter

DOMSLUT

Marknadsdomstolen förbjuder Mobillån Sverige AB vid vite av sjuhundrafemtiosusen (750 000) kr att i kreditavtal med konsument använda avtalsvillkoret ”För lånet gäller att kredittagaren är skyldig att erlägga en kreditavgift med 300 kr vid lån på 1 000 kr, 450 kr vid lån på 2 000 kr och med 600 kr vid lån på 3 000 kr” eller väsentligen samma villkor om inte avgiften avser en kostnad som Mobillån Sverige AB har för just den ifrågavarande krediten.

Postadress
Box 2217
103 15 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 9

Telefon
08-412 10 30

E-post:
mail@marknadsdomstolen.se
<http://www.marknadsdomstolen.se>

Telefax
08-21 23 35

Expeditionstid
måndag - fredag
09:00 – 15:00

YRKANDEN M.M.

KO har yrkat att Marknadsdomstolen ska förbjuda Mobillån Sverige AB (Mobillån Sverige) vid vite att i kreditavtal använda avtalsvillkor som innebär att konsumenten ska utge avgift för kredit i den del avgiften inte motsvaras av en kostnad som Mobillån Sverige har för krediten.

Mobillån Sverige har bestritt yrkandet.

BAKGRUND

Mobillån Sverige bedriver kreditgivning och därmed förenlig verksamhet. Bolaget bildades 2005 och påbörjade nyss nämnda verksamhet den 15 mars 2006. Bolaget tillhandahåller krediter med två olika belopp, 2 000 kr och 3 000 kr. Bolaget har tidigare också tillhandahållit krediter med beloppet 1 000 kr. Kunden betalar en fast avgift för krediten och någon ränta utgår inte. I de allmänna villkoren och på bolagets webbplats anges att avgiften utgör ersättning för personkontroll, uppläggningsavgift, kreditprovning och övriga kontroller. Avgiften uppgår till 450 kr för lånebeloppet 2 000 kr och 600 kr för lånebeloppet 3 000 kr. För lånebeloppet 1 000 kr uppgick avgiften till 300 kr. Låneansökan kan göras via SMS eller via Internet. Om ansökan sker via SMS tillkommer en avgift om 25 kr. Kredittiden uppgår alltid till 30 dagar.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Parterna har sammanfattningsvis anfört följande.

KO

Enligt 12 § konsumentkreditlagen (1992:830) är kredittagaren skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala särskild ersättning för krediten (avgift) endast om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten. I motiven till stadgandet anges att en förutsättning för att kreditgivaren ska ha rätt att ta ut särskilda avgifter för krediten bör vara att avgiften avser en kostnad som kreditgivaren har för just den ifrågavarande krediten. Vidare anges att kostnaden för en resurs hos kreditgivaren bör anses hänförlig till krediten i den mån

resursen används för hanteringen av krediten. Som exempel på kostnader som omfattas av stadgandet nämns uppläggningskostnader, kostnader för värdering av säkerheter och aviseringskostnader (prop. 1991/92:83 s. 55 och 118).

Mobillån Sverige tar ut avgifter för sina krediter med belopp som angivits ovan. Bolaget saknar grund för att ta ut dessa avgifter eftersom de inte motsvarar bolagets kostnader för de enskilda krediterna på sätt som krävs enligt 12 § konsumentkreditlagen. Mobillån Sverige har bevisbördan för att avgifterna står i överensstämmelse med nämnda stadgande. Bolaget har emellertid inte medverkat till att utreda frågan. Uppgifterna i bolagets årsredovisning för 2006 är dock tillräckliga för att bolagets kostnader ska kunna bedömas och ger stöd för KO:s påstående.

Enligt Mobillån Sveriges årsredovisning 2006 uppgick bolagets nettoomsättning till 15 368 941 kr. Denna omsättning härrör uteslutande eller så gott som uteslutande från den normala kreditgivningsverksamheten i form av intäkter från avgifter. Omsättningen innefattar dels de fasta avgifterna för krediterna, dels SMS-avgifterna (i båda fallen accessavgifter). Några andra intäkter från kreditgivning hade bolaget inte. Mobillån Sveriges kostnader för krediter består enligt bolaget huvudsakligen av personalkostnader. Såvitt gäller 2006 kan dessa kostnader med stöd av årsredovisningen beräknas till ca 1,7 miljoner kr inklusive sociala avgifter (lön/ersättning till styrelse och VD ingår ej). Den maximala kostnadstäckning som kan komma i fråga för sådana kostnader 2006 uppgår således till ca 1,7 miljoner kr. Efter avräkning för personalkostnader kvarstår intäkter om ca 13,3 miljoner kr. Dessa intäkter motsvaras inte av kostnader för krediter. I årsredovisningen har drygt 12 miljoner kr angivits under posten ”övriga externa kostnader”. Enbart 156 125 kr av detta belopp har specificerats. I övrigt saknas uppgift om vad kostnaderna avser. Det finns emellertid ett flertal kostnader som inte utgör kostnader för krediter och därmed inte omfattas av 12 § konsumentkreditlagen. Bl.a. kan nämnas lön/ersättning till styrelse och VD, hyra, marknadsföring, upplåning, kreditförluster, resor, material, konsult- och ombudsarvoden samt utveckling och underhåll. Det är sådana kostnader, och liknande kostnader, som ingår i de drygt 12 miljoner kr som utgör ”övriga externa kostnader”. Alla dessa kostnader utgör naturligtvis inte kostnader för krediter. Att notera i sammanhanget är också att Mobillån Sverige, trots att bolaget enbart har intäkter av avgifter, uppvisar en vinst om 274 265 kr.

Mobillån Sveriges fasta avgifter varierar beroende på lånebeloppet. Även denna omständig-

het ger stöd för KO:s påstående. Om avgifterna motsvarade kostnaden för respektive kredit skulle avgifterna inte skilja sig åt. Det tar inte olika stora resurser i anspråk att lägga upp krediter på olika stora belopp. Såvitt gäller SMS-avgiften kan tilläggas att bolaget har medgett att avgiften ger en vinst som delvis täcker finansieringskostnaderna. Avgiften för SMS-kommunikation är alltså högre än kostnaden för densamma. Det är därmed helt klart att denna avgift är för hög. Mobillån Sverige har invänt att SMS-avgiften är en s.k. styravgift. Konsumenten har dock i praktiken ingen möjlighet att undvika avgiften eftersom hela konceptet går ut på att ansökan ska kunna ske på plats med snabb utbetalning. Avgiften omfattas därför av aktuell reglering.

Mot bakgrund av det ovan anförda måste det anses helt uteslutet att de fasta avgifterna och SMS-avgiften enbart täcker kostnader för krediter. Det måste också anses helt uteslutet att det finns andra intäkter som täcker övriga kostnader i verksamheten. Med hänsyn härtill strider de avgifter Mobillån Sverige tar ut mot 12 § konsumentkreditlagen. Bolaget använder sig därmed av avtalsvillkor som strider mot tvingande lagstiftning. På grund härav är avtalsvillkoret beträffande avgifterna oskäligt enligt 3 § lagen (1994:512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden. Fortsatt användning av avtalsvillkoret ska därför förbjudas.

Mobillån Sverige

Mobillån Sveriges avgifter för aktuella krediter avser personkontroll, uppläggningsavgift, kreditprövning och övriga kreditkontroller. Avgifterna är avsedda att täcka Mobillån Sveriges administrativa kostnader kring hanteringen av, öppnandet och utbetalningen av krediten. Mobillån Sveriges verksamhet är inte uteslutande avgiftsfinansierad. En viktig intäktskälla för bolaget är SMS-avgiften som enligt vad som anges nedan inte är en avgift för krediten i den mening som avses i 12 § konsumentkreditlagen. En annan viktig intäktskälla är intäkter från finansiella samarbeten med olika försäljningsställen. Mobillån Sveriges verksamhet innebär också uppbyggnad av en kundstock. Det är bolagets avsikt att bli ett kreditmarknadsbolag och att tillhandahålla ett brett spektra av tjänster. Målsättningen har således inte i första hand varit att generera vinst på företagets produkter utan att bygga upp varumärket och kundstocken. Detta är kärnan och meningen med bolagets verksamhet.

KO har påstått att Mobillån Sverige har bevisbördan för att bolagets avgifter svarar mot kostnaderna för krediten. Det saknas stöd för detta påstående. Mobillån Sverige behöver inte

styrka sina kostnader, i vart fall inte så länge dessa inte avviker från andra kreditgivares avgifter. Om bevisbördan läggs på kreditgivaren måste denne förebbringa information som utgör företagshemligheter såsom produktkalkyl och budget. Detta kan inte ha varit avsikten.

Mobillån Sverige utgick vid starten av sin verksamhet från en egen kostnadsbudget och ett beräknat antal krediter. I budgeten beräknades den totala kostnaden av det slag som får täckas av avgifter till ca 9-10 miljoner kr per år. Antalet beviljade krediter uppskattades till ca 10 000 per år. Vid denna tid var den aktuella typen av krediter ny i Sverige och det var i princip omöjligt att förutse hur produkten skulle tas emot på marknaden. Den bedömda volymen var således synnerligen osäker. Mobillån Sverige lade det uppskattade antalet krediter, 10 000, till grund för avgiftssättningen. Budgeten pekade på en självkostnad om ca 1 000 kr per kredit men bolaget valde att bara försöka ta ut hälften av denna kostnad eftersom avgifterna då skulle ligga något lägre än på marknaden i övrigt. Vid avgiftssättningen beaktades dock att ett högre lånebelopp medför högre kostnader på grund av mer omfattande kontroller. Efter utgången av 2006 gjordes en avstämning och det visade sig då att kostnaderna för krediterna uppgått till ca 12 miljoner kr vilket framgår av årsredovisningen. Kostnadsbudgeten hade således överskridits. Emellertid visade sig antalet beviljade krediter vara betydligt högre än förväntat, totalt ca 30 000. Den genomsnittliga kostnaden för varje kredit kom därmed att uppgå till ca 400 kr i stället för beräknade ca 1 000 kr.

KO:s slutsatser med anledning av Mobillån Sveriges årsredovisning är felaktiga. När det gäller intäkterna bestrider Mobillån Sverige att SMS-avgiften utgör en accessavgift. SMS-avgiften tas ut som en avgift för kommunikation och kan undvikas av kunden genom kommunikation på annat sätt. Det ska här noteras att 70-80 procent av alla ansökningar sker via Internet. SMS-avgiften faller således utanför det krediträttsliga systemet. Vad gäller kostnaderna uppgick dessa som nämnts till ca 12 miljoner kr, dvs. ett betydligt högre belopp än vad KO påstått. Mobillån Sverige och KO har olika syn på vilka kostnader som ska beaktas. Mobillån Sverige anser för det första att hela personalkostnaden ska beaktas. Detta gäller även kostnaden för bolagets VD eftersom denne uteslutande arbetar med frågor direkt kopplade till kreditgivningen. Vidare ska hela hyreskostnaden för lokaler beaktas eftersom lokalerna helt används till att handlägga krediter. Därtill ska också marknadsföringskostnader, upplåningskostnader och konsultkostnader beaktas. Av de totala kostnader som finns angivna i årsredovisningen är det endast kreditförluster och del av marknadsföringskostnaderna som inte är kostnader för krediter. De totala relevanta kostnaderna torde vid en bedömning i

efterhand därmed uppgå till tidigare nämnda ca 12 miljoner kr.

Mobillån Sverige valde efter 2006 att behålla nivåerna på avgifterna. Flera faktorer påverkade denna bedömning. Bl.a. beaktades att avgifterna under 2006 översteg de totala kostnader som bolaget hade rätt att täcka. Vidare förändrades kostnadsbilden radikalt under början av 2007 eftersom ett antal kostsamma rutiner infördes för säkerställande av identitet. Dessutom vidtogs åtgärder för att strama upp kontrollen av penningtvätt och anpassa kraven på verksamheten till det tredje penningtvättsdirektivet. Därtill väntades antalet ansökningar och beviljade krediter i vart fall på kort sikt minska då ett antal nya aktörer tillkommit på marknaden. Uppmärksamheten i media beträffande den aktuella låneformen förväntades också påverka marknaden. Sammanfattningsvis var bedömningen för 2007 att de totala kostnaderna skulle öka väsentligt medan antalet beviljade krediter möjligen skulle gå ned.

Mot bakgrund av det ovan anförda har Mobillån Sverige visat att dess kostnader ligger över eller i vart fall i nivå med intäkterna från avgifterna, att bolaget inte tar ut avgifter för kostnader som inte är kostnader för krediter och att avgifterna inte täcker kostnader för kreditförluster. Vid bedömningen ska också beaktas att Mobillån Sveriges avgifter i flera fall är lägre än de avgifter som tas ut av andra aktörer på marknaden. Några oskäligen avtalsvillkor används således inte varför KO:s talan ska lämnas utan bifall.

BEVISNING

Parterna har åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Enligt 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (AVLK) kan Marknadsdomstolen pröva om ett avtalsvillkor som en näringsidkare använder vid erbjudande av varor, tjänster eller andra nyttigheter till konsumenter, med hänsyn till pris och övriga omständigheter, är oskäligt mot konsumenten. Om så är fallet får Marknadsdomstolen förbjuda näringsidkaren att i framtiden i liknande fall använda samma eller väsentligen samma villkor, om förbudet är påkallat från allmän synpunkt eller annars ligger i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

KO har i målet gjort gällande att de avgifter som Mobillån Sverige tar ut för sina krediter strider mot 12 § konsumentkreditlagen (1992:830) och därmed är att anse som oskäliga enligt AVLK. Mobillån Sverige har bestritt att så är fallet.

Enligt 12 § första stycket konsumentkreditlagen är kredittagaren skyldig att, utöver eller i stället för ränta, betala särskild ersättning för krediten (avgift) endast om sådan ersättning avser kostnader som kreditgivaren har för krediten och om avgiften har angetts särskilt i avtalet. En förutsättning för att kreditgivaren ska ha rätt att ta ut särskilda avgifter för krediten är således att avgiften avser en kostnad som kreditgivaren har för just den ifrågavarande krediten. Bestämmelsen infördes vid den nu gällande konsumentkreditlagens tillkomst och motiverades med att det fanns behov av att förstärka konsumentskyddet eftersom det blivit allt vanligare med olika typer av avgifter för krediter och dessa avgifter medfört vissa nackdelar från konsumentskyddssynpunkt. Bl.a. ansågs avgifterna många gånger göra det svårt för konsumenterna att bedöma den verkliga kostnaden för en kredit och att jämföra olika krediter. Det fanns också skäl att tro att avgifterna kunde tendera att i någon mån fördyra krediterna för konsumenterna (prop. 1991/92:83 s. 53 ff.).

När det gäller frågan om vilka typer av kostnader som kan anses utgöra kostnader för krediten saknas direkta bestämmelser. I motiven anges dock vissa exempel såsom uppläggningskostnader, kostnader för värdering av säkerheter och aviseringskostnader. Däremot anses inte kreditgivarens kostnader för exempelvis allmän administration hänförliga till krediten i den mening som avses i stadgandet. Detsamma gäller kostnader för exempelvis anställda som arbetar i inlåningsverksamhet eller med andra kredittyper än den aktuella. En kostnad för en resurs i kreditgivarens organisation bör enligt motiven anses hänförlig till krediten endast i den mån resursen används för hanteringen av krediten. Bestämmelsen är inte tillämplig på sådana avgifter som inte kan sägas utgöra ersättning för krediten som sådan, t.ex. övertrasseringsavgifter, påminnelseavgifter och avgifter för små eller många uttag. Dessa avgifter syftar till att styra konsumenternas beteende och skulle enligt vad som anges i motiven fungera mindre effektivt om det krävdes att de var direkt anknutna till kreditgivarens egna kostnader (a prop. s. 55 och 118 f.).

Mot bakgrund av vad som anförts i motiven synes stadgandet vara anpassat till traditionell kreditgivningsverksamhet. Mobillån Sveriges verksamhet avviker dock från traditionell kreditgivningsverksamhet eftersom bolaget endast tillhandahåller en typ av produkt och denna

produkt är ny på marknaden. Detta innebär att viss försiktighet måste iakttagas vid tillämpningen av stadgandet. Med dessa utgångspunkter gör Marknadsdomstolen följande bedömning.

Mobillån Sverige tillhandahåller kortfristiga krediter med låga belopp. För dessa krediter tar bolaget ut dels en avgift som är direkt kopplad till kreditbeloppet och som varierar beroende på detta belopps storlek, dels en avgift för ansökan som sker via SMS. KO har gjort gällande att båda dessa avgifter omfattas av 12 § konsumentkreditlagen.

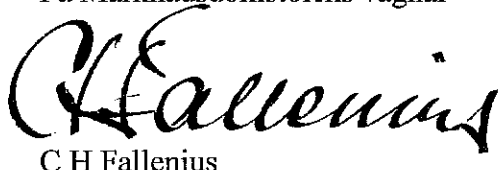
När det först gäller SMS-avgiften har konsumenten en möjlighet att undvika densamma genom att i stället ansöka om lån via Internet. Så sker också enligt Mobillån Sverige i 70-80 procent av fallen. Det rör sig därför enligt domstolens mening om en sådan s.k. styragift som enligt de ovan berörda motiven inte omfattas av aktuellt stadgande. Att använda sig av denna avgift kan därmed inte anses oskäligt på det sätt KO har påstått.

När det sedan gäller de avgifter som är direkt kopplade till krediterna omfattas de uttryckligen av konsumentkreditlagens bestämmelser. Dessa avgifter är således endast tillåtna om de utgör kostnader för de aktuella krediterna. Mobillån Sverige har, som det får uppfattas, gjort gällande att i princip samtliga bolagets kostnader utgör kostnader för krediter då bolaget endast marknadsför en typ av produkt. Att merparten av kostnaderna i verksamheten ska anses utgöra kostnader för krediter skulle i praktiken innebära att bolagets verksamhet skulle tillåtas att vara helt avgiftsfinansierad. Ett sådant synsätt strider mot syftet med den aktuella regleringen, dvs. att begränsa kreditgivares möjligheter att ersätta ränta med avgifter (jfr a prop. s. 54 f.). Som följer av motiven är det endast kostnaderna för krediten i egentlig mening som kan beaktas, dvs. närmast direkta hanteringskostnader i samband med själva kreditgivningen såsom t.ex. uppläggningskostnader. Vad gäller bevisbördan är det endast kreditgivaren själv som har full kännedom om vilka kostnader som är förknippade med verksamheten. Det måste därför ankomma på kreditgivaren att styrka att de avgifter som tas ut för krediten motsvaras av kostnader för densamma. Mobillån Sverige har således att styrka att de avgifter som bolaget tar ut för sina krediter motsvaras av sådana direkta kostnader. Bolaget har emellertid inte förebringat någon närmare utredning i denna del utan endast hänfört sig till den av KO ingivna årsredovisningen.

Enligt den aktuella årsredovisningen uppgick Mobillån Sveriges intäkter (nettoomsättning)

2006 till 15 368 941 kr. Dessa intäkter har inte närmare specificerats. Bolaget har gjort gällande att det förekommit intäkter från finansiella samarbeten. Några sådana intäkter har dock inte visats. Intäkterna torde således enbart avse intäkter från de krediter som tillhandahållits. Vidare framgår av redovisningen att Mobillån Sveriges kostnader 2006 uppgick till sammanlagt 15 222 601 kr. Dessa kostnader har till viss del specificerats. Det kan därvid konstateras att räntekostnaderna om 794 537 kr inte kan anses utgöra kostnader för krediter på sätt som avses i motiven. Det kan också konstateras att kostnader för revisionsuppdrag och övriga uppdrag om 156 125 kr inte heller kan anses utgöra kostnader för krediter. Inte heller kostnader för styrelse och VD kan anses utgöra sådana kostnader. Det kan vidare diskuteras om lön för övriga anställda till alla delar kan betraktas som kostnader för krediter. Även om så skulle vara fallet kvarstår dock kostnader om ca 12 miljoner kr. Dessa kostnader har inte specificerats. Som tidigare har angivits ankommer det på Mobillån Sverige att styrka att dessa kostnader utgör direkta kostnader för krediter. Mobillån Sverige har inte styrkt att så är fallet. Det får därför antas att bolaget använt sig av avgifter för att täcka även sådana kostnader som inte utgör direkta kostnader för krediter. Med hänsyn härtill strider bolagets uttag av avgifter mot bestämmelsen i 12 § konsumentkreditlagen. Vad bolaget anfört om avsikten med verksamheten och de avgifter som i övrigt förekommer på marknaden föranleder ingen annan bedömning. Då nämnda bestämmelse utgör tvingande konsumentskyddande lagstiftning är avtalsvillkoret avseende avgifterna att anse som oskäligt enligt 3 § AVLK. På grund av detta och då det är påkallat från allmän synpunkt ska Mobillån Sverige förbjudas att i framtiden använda nämnda eller väsentligen samma villkor. Förbudet bör få den utformning som framgår av domslutet. Det saknas skäl att inte förena förbudet med vite.

På Marknadsdomstolens vägnar



C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Ingrid Larén Marklund, Anna Märta Stenberg, Lennart Göranson och Anders Stenlund. Enhälligt

Sekreterare: Mathias Wastesson